Downloaded from orbit.dtu.dk on: Sep 08, 2026

DTU Library

Catch & release med omtanke

Skov, Christian; Sivebæk, Finn; Berg, Søren

Published in:
Sportsfiskeren

Publication date:
2008

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Link back to DTU Orbit

Citation (APA):
Skov, C., Sivebæk, F., & Berg, S. (2008). Catch & release med omtanke. *Sportsfiskeren*, *83*(4), 86-90.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Catch & release med omtanke

Catch and release – C&R – giver selvfølgelig kun mening, hvis fisken rent faktisk overlever. Udenlandske undersøgelser peger på, at gedder sammenlignet med mange andre fisk, er ret robuste. Alligevel kan "C&R" af gedder ende med en dødelig udgang.

Af Christian Skov, Finn Sivebæk og Søren Berg, DTU Aqua

Hvis man vælger at køre med genudsætning af store gedder, er det vigtigt, at det gøres så skånsomt som muligt. I det følgende præsenteres du for erfaringerne fra en ny tysk-canadisk undersøgelse, hvor man blandt andet kiggede på overlevelse af 416 stangfangede og genudsatte gedder.

Forsøget gik kort sagt ud på, at lade en håndfuld rutinerede geddefiskere fiske løs i nogle måneder og fange alle de gedder, de kunne. I forbindelse med fangsten noterede de, hvor fisken var kroget, hvor lang tid de brugte på at afkroge den, og om fisken blødte. Dernæst observerede de, om gedden overlevede det første døgn. Samlet set peger de vigtige resultater fra denne undersøgelse og andre forsøg på, at gedder er ganske robuste overfor C&R, så længe de ikke kroges for dybt.

Kritisk krogning

Agntype og ikke mindst størrelsen på agnen har betydning for, hvor fisken kroges.

Krogsæt fra fiskeri med levende agn ender hyppigere dybt i fiskens svælg, men er tilslaget kvikt, kan fisken – som her – let og hurtigt afkroges.

I den føromtalte tysk-canadiske undersøgelse skelnede man mellem, om fiskene var kroget i såkaldte kritiske regioner, hvor det forventedes, at fisken kunne få varige skader (gæller og hals) eller i neutrale regioner (overmund og undermund).

Selvom fiskerne, som indgik i forsøget, alle var erfarne geddefiskere og gav modhug, så snart de mærkede kontakt, blev i alt 25 % af de 416 gedder kroget i kritiske regioner. Dernæst undersøgte man, om krogningsstedet afhang af agntype og eller størrelse.

Først og fremmest så forskerne, at mindre agn oftere endte i gællerne og spiserøret, sammenlignet med større agn. Blink endte oftere i geddernes gæller, sammenlignet med andre kunstige agn, og jigs endte oftere i spiserøret end andre kunstige agn. Omvendt endte jigs uhyre sjældent i fiskenes gæller, sammenlignet med alle andre agn. I samme forbindelse var det tydeligt, at levende agn oftere end nogen anden agn endte forholdsvis dybt i fiskenes spiserør.

Samlet set konkluderer forskerne, at kunstige agn og især spinnere og woblere er de mest skånsomme agntyper. Der blev ikke fisket med flue i undersøgelsen, så effekten af denne type fiskeri blev ikke belyst.

Afkrogningstid og stress

I forsøget brugte fiskerne længere tid på, at afkroge fisk, som var dybt kroget i gæller og hals – mere end et minut – sammenlignet med fisk, som var kroget i munden – 10-17 sekunder. Midt imellem lå fisk som var kroget i over- og undermund samtidig – omkring 30 sekunder.

Et andet forsøg har vist, at gedder kan overleve op til fire minutter ude af vandet, men man kunne ikke sige noget om langtidseffekter på adfærd og fysiologi. I den forbindelse er der målt stressrelaterede ændringer i blod og muskelvæv hos fisk i op til 8-12 timer, efter de er blevet genudsat. Nogle resultater peger på, at det kan vare op til 96 timer hos gedder, før disse stresssymptomer helt er forsvundet.

Gedder er rimeligt robuste overfor catch & release, så længe de ikke kroges for dybt. (Foto: Kasper Rasmussen)

I et helt tredje forsøg kiggede nogle tyske forskere nemlig på adfærden hos genudsatte gedder ved hjælp af radiotelemetri. De fandt, at gedder (45-76 cm), som var blevet fanget på stang og genudsat, havde betydelig lavere aktivitet end en kontrolgruppe, som ikke var blevet fanget. Efter omkring en uge var forskellen forsvundet, og de genudsatte fisk opførte sig igen som "normale" fisk.

Blødere dør

Det var vigtigt for de tysk-canadiske forskere at vurdere, hvor ofte gedderne blødte efter afkrogning, og om dette var relateret til agntype. Det sidste var ikke tilfældet, men til gengæld var det af stor betydning, hvor fiskene var kroget. Fisk, som var kroget i de kritiske områder, blødte ganske ofte. Således blødte 74% af de gedder, som var kroget i gællerne, og 63% af de fisk som var kroget i spiserøret. Omvendt blødte kun ganske få at de gedder, som blev kroget i munden.

Af 416 fangede fisk døde blot 11 indenfor en time efter fangsten, svarende til kun 2%. Denne dødelighed var uafhængig af agntype og størrelse, men hang tæt sammen med, om fisken blødte eller ej. De tysk-canadiske forskere konkluderede derfor, at man begrænser dødelighed ved C&R, hvis man undgår at kroge fiskene for dybt.

Robuste gedder

Samlet set konkluderede de tysk-canadiske forskere, at gedder generelt er ganske robuste overfor "C&R", idet mindre end 3% af deres 416 gedder døde. Samtidig viste det sig, at selvom en gedde endte med at bløde, så var det kun hver femte af de blødende fisk, som rent faktisk døde.

Men da forskerne kun kiggede på dødeligheden i løbet af det første døgn, er

En lang håndteringstid stresser fisken – og reducerer overlevelseschancen. Der er målt stressrelaterede ændringer i blod og muskelvæv helt op til 12 timer efter genudsætningen.

Fem gode råd

Der er visse tidspunkter på året, hvor fisk generelt er mere sårbare overfor genudsætning end andre, og hvor der derfor bør tages ekstra hensyn. Det gælder især, når vandtemperaturen er meget høj og derudover i tiden op til gydning. Samtidig er der især tre faktorer, som betyder noget for, hvordan en genudsætning forløber, nemlig hvor fisken er kroget, hvor længe fighten varer, og hvordan fisken håndteres efter fangsten. I den forbindelse kan man tage en række forholdsregler som samlet vil mindske risikoen for, at fisken lider skade.

- Undgå at trætte fisken unødigt (brug kraftige liner).
- Brug kunstig agn frem for levende agn. Flere undersøgelser har vist, at brugen af levende agn øger risikoen for, at gedderne kroges meget dybt, hvilket forøger dødeligheden. Fisker man alligevel med levende agn, er det derfor vigtigt at give modhug med det samme, og ikke vente på at fisken sluger agnen. Det er også en mulighed at bruge såkaldte cirkelkroge, som under visse forhold reducerer sandsynligheden for at kroge fiskene dybt.
- Brug ikke rustfrie kroge, for springer linen, vil en krog, der kan ruste, efter en tid forsvinde. En rustfri krog vil sidde meget længere tid i fiskens mund. Er fisken kroget dybt, er risikoen for uoprettelig skade stor uanset krogtype.
- Begræns tidsrummet hvori fisken er oppe af vandet, dvs. afkrog om muligt fisken i vandet. Kroge uden modhager er en god idé, da de tager kort tid at fjerne.
- Løft aldrig store fisk i gæller eller hale. Er det nødvendigt at tage fisken ud af vandet, for eksempel i forbindelse med fotografering, så brug det såkaldte gællelågsgreb, hvor fisken løftes i det forreste af gællelåget lige under hagen og støt om muligt samtidig fisken under bugen. Det er dog vigtigt, at man ikke kommer i kontakt med gællerne, da det kan skade fisken. Det er ikke dokumenteret, hvorvidt dette gællelågs-greb er skadeligt for fisken eller ej, så et fangstnet uden knuder kan være et alternativ, eksempelvis et finmasket karpenet. Undgå helt brugen af gaf, der selvsagt kan give indre skader. Små fisk kan med fordel tages rundt om nakken. Skal fisken vejes, er det mest skånsomt at anvende en vejeslynge eller vejesæk.

Postordre fra dag til dag
Se mange andre tilbud, også endegrej på:
www.HuntersHouse.dk

Butch Light: 6,9´ luksuriøs kastestang, med perfekt balance, ultra tynd og let klinge, Fuji hjul holder, SIC øjer samt EVA håndtag. Kastevægt 15-50 gr. Perfekt til de mindre jerkbaits.
SG MG Reel: 2500 LH har 5 rustfrie kuglelejer, keramisk linefører m.m. Designet til store fisk og jerkbaits, den bløde bremse gør hjulet perfekt når der skal leges med de store gedder.
Der medfølger en 120 meter Adrenaline 0,32mm/18,2 kg fra Savage Gear. **Kun: 999,-**

Hornfiskesæt
Velegnet til fiskeri efter hornfisk samt søfiskeri.
Kinetic Devilfish/XPS 8´ - 240 cm. 9´ - 270 cm.,
Okuma Aurora 30 med påspolet line i tykkelse 0,20 - 0,25 - 0,30 mm.
eller Aurora 40 hjul med påspolet i tykkelse 0,25 - 0,30 - 0,35 mm.
Vejl. 997,-
Spar: 70%
Nu kun: 299,-

Hard Core Havsæt
Ron Thompson Hard Core Boat. Stærk 2-delt stang med neoprenhåndtag og rørbygget kulfiberkonstruktion, forstærket med epoxy-glasfiber.
Okuma Searay 30L er forsynet med aluminium forstærket hjulhus, rustfrit stålhåndtag, overdimensioneret håndtagsknop, grafitspole, linefører samt en meget følsom bremse.
Tilbehør. 5 stk.pirke og en R.T. Carrier Sea taske med 4 stk. bokse. Sidst men ikke mindst vil der blive spolet nylonline på hjulet.
Vejl. 1.842,- Spar: 67% **Kun: 599,-**

Ambassadeur EXT 5600/6600
Hjulstativet er fremstillet af ét stykke EXT ruderet aluminium. Afbalanceret ADS-spole. Hjulet har en avanceret lineær magnetbremse for suveræne kasteegenskaber. Høj udveksling, 6 kuglelejer.
Vejl. op til 1699,-
Spar op til 71%
Ved køb af ovenstående hjul, kan du købe en Berkley Conolon D5 9´ 7-29 gr. (Værdi 499,-) for kun: **100,-**
kun: 499,-

Flydering
En flydering er et interessant alternativ til båd, når fiskepladser, der ikke kan nås fra land, skal affiskes. Desuden er den let og transportvenlig samt en fornøjelse at fiske fra.
(har HH mærke på ryg)
Vejl. 1399,-
Spar: 50%
Nu: 699,-
Tilbehør:
Pumpe Vejl. 299,- Nu: 149,-
Svømmefødder
Vejl. 499,- Nu: 199,-

Lykketaske
En fin fisketaske fra Kinetic med et indhold, som kun kan gi' lykke på turen. Køb tasken og du er klar til, at tage fat på en herlig familiefisketur. Hele Sættet kan være i tasken. Brug grejet ved sø, eller å.
PS. Tasken ser nu lidt anderledes ud.
(Tilbehøret til tasken kan variere)
Vejl. 1.268,-
Spar 76%
Kun: 299,-

Elever og fuldtidsmedarbejder søges til fiskeafdelingerne.
Henvendelse til Jan Lillie pr. mail:
karpegrej@huntershouse.dk

Element O2 Jakke + T-Zone Åndbarwaders + vadestøvler
T-Zone Åndbarewaders har neoprensok, justerbar livvidde og skulderstropper, gravel guards samt brystlomme.
Kommer i størrelse: L, XL og XXL.
Vadestøvlen er enten en T-zone eller Kinetic alt afhængig af, hvilken størrelse de bruger. Begge støvler har filtsål.
Elements O2 Jakke nyhed fra Kinetic. Vadejakke i slidstærk 3-lags konstruktion. Materialet er PU coated 228T Taslon Nylon. Forsynet med høj-kvalitets YKK lynlåse. Rigtig flot og robust vadejakke.
Vejl. 2.497,-
Spar 44%
Nu 1.399,-

Jerkbaitsæt
Kinetic Jerk 6´ med trigger hjulholder, SiC øjer samt let fiber der giver en behagelig stang, som kan klare de kraftige kast og hidsige ryk.
Iridium Banner 601, venstrehåndshjul, robust bagstop og ordentlig bremse.
Før: 1.198,- Spar: 50%
Nu: 599,-

Powerbait
5 store glas u. glimmer
Vejl. 295,-
Spar 66%
kun 100,-

4Play-Herring
19 cm. 129,- 13 cm. 99,-
Ved køb af 5 stk. Savage Gear agn får man en Savage Gear wobler boks (værdi 99,-)

D-Fender baitboat
Er en nyudvikled baitboat, udstyret med alle tænkelige funktioner, hvilket gør det muligt at nå pladser der ligger udenfor kastevidde, samt de tilgroede pladser, eller i åkandebælternes frie huller.
Vejl. 8.999,-
Nu kun: 3999,-

www.HuntersHouse.dk

Fiskeri & medegrej	Jagt og fiskeri
H.C. Ørsteds Vej 52 a	H.C. Ørsteds Vej 7B
1879 Frederiksberg C	1879 Frederiksberg C
Tlf. 35 36 66 66	Tlf. 33 222 333
karpegrej@huntershouse.dk	fisk@huntershouse.dk

Gællegrebet er en god måde at håndtere større gedder. Husk at fingrene blot skal ind under gællelåget – absolut ikke ind i gællerne.

der muligvis flere gedder, som dør. Noget tyder nemlig på, at dødeligheden kan være betydelig på langt sigt. Det gælder især for dybt krogede gedder. I den forbindelse mener nogle fiskere, at dybt krogede fisk har bedst chance for at overleve, hvis linen klippes, idet krogen forholdsvis hurtigt ruster og udskilles. Det er muligt at det sker hos nogle arter, og det sker ganske givet hurtigere i saltvand. Men for gedder i ferskvand tyder noget på, at overlevelsen heller ikke er god, selvom linen klippes. Især på lang sigt.

Amerikanske forskere lod geddens nære slægtning, den nordamerikanske "muskellunge" sluge levende agn, monteret med en enkelt ikke-rustfri krog. Derefter fightede de fiskene (alle større end 75 cm), og inden genudsætning klippede de linen og lod krogen sidde i fiskens mave. Ved genudsætningen virkede alle fiskene friske og aktive, og ingen af forsøgsfiskene døde i løbet af de første 24 timer.

Efter 50 dage var 22 % døde, mens i alt 83 % af forsøgsfiskene døde i løbet af den første vinter. Til sammenligning døde kun 33 % af fisk fra en kontrolgruppe uden krog i maven, så der var ingen tvivl om, at den dybe krogning spillede en rolle for den høje dødelighed. Dette understreges også af, at der efter et år stadig var krogrester i maven på de 17 %, som overlevede.

Lær at genudsætte

Det er vigtigt, at alle lystfiskere er "uddannet" i at håndtere og udtage kroge fra især store gedder, som kan være besværlige at håndtere og derfor nemt forårsager en bloddryppende finger hos den uerfarne. Alt andet lige kan novicer indenfor håndtering øge sandsynligheden for at gedderne dør.

Derfor vil det være en god ide om man afholder små kurser – for eksempel i foreningsregi – hvor erfarne fiskere viser mindre erfarne, hvorledes man skånsomt håndterer og afkroger de større gedder.

I forsøget med blot at klippe linen og lade krogen sidde i gedden døde 83 % af forsøgsfiskene i løbet af den første vinter.

Foråret er kommet og det er tid til at fatte stangen....

No Limits

Nyt spændende grej designet i det norske. Vi fører som de eneste i Danmark No Limits. No Limits vil allerede til efteråret vokse kraftigt!

Stænger til de danske laks.

No Limits laver i 2008 2 stk 2-håndsstænger som dækker fiskeriet fra havørred til laks. Bestemt progressiv aktion der gåt helt ned i bunden. Skal prøves!!!
Garanti 1 + 4 år.

12,6 # 8/9 4 delt Linevægt 30 – 34 gr. ***Kr. 4.295,-***
14,6 # 10/11 4 delt Linevægt 38 – 42 gr. ***Kr. 4.795,-***

No Limits Fluehjul
Lækre fluehjul drejet ud af Hightec aluminium og med en bremse der kan stoppe alt.
Farven: Blå

Trout: WF 5 + 100 m 20 Lbs backing ***Kr. 1.995,-***
Seatrout: WF 8 + 200 m 20 Lbs backing ***Kr. 2.295,-***
Salmon: ST 11 + 250 m 30 Lbs backing ***Kr. 2.495,-***

No Limits Åndbare waders
Som nogle af de få I verden, tilbyder No Limits 5 års garanti på deres åndbare waders. 5 lags med mange detaljer, integreret gravelquard, 2 udvendige lommer, hvoraf en har vandtæt lynlås, formsyet knæ, forstærkninger for og bag.
Farve: Mosgrøn
Str: XS – S – M – MK – L – LL – XL – XLK – XXL ***Kr. 2.995,-***

No Limits vadesko
Dejlig let vadesko med filt. God pasform og forstærket på udsatte steder.
Str: 6 – 13 ***Kr: 1.195,-***

No Limits wadersæt
Waders + No Limits vadesko
Sætpris kr 3.500,-

A.Jensen rods
Endnu et nyt navn er dukket op i fluefiskeverdenen. A. Jensen er en serie af lækre fluestænger med et fantastisk kick!!!
Alle stænger har en såkaldt kompenseret, d.v.s. at de lades op lynhurtigt og kaster fremragende.
Fra 8,6 # 3 til 14 # 10

Feks til den danske laks.

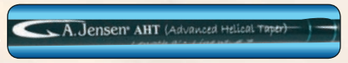

12,6 # 8..... ***Kr. 3.000,-***
13 # 9..... ***Kr. 3.200,-***

A.Jensen fluehjul
Udsøgt finish. Drejet i High Grade 6061 flyaluminium – stål/kork bremse. Tåler alt i salt!! Sort med blå spole eller sort med guldfarvet spole

3/5..... ***Kr. 1.700,-***
5/7..... ***Kr. 1.800,-***
7/9..... ***Kr. 1.900,-***
9/10..... ***Kr. 2.000,-***

Guideline News!

Le Cie 13,7 # 7/8
Hold op en stang, giv den 26-27 gram og kom i himlen.
Perfekt til den danske laks. ..... ***Kr. 4.800,-***

Le Cie 12,6 # 6/7
Havørredstangen til feks. Karup å. 22-23 gram sender fluen ud på smukkeste vis og aktionen er som lavet til havørred,
bestemt men med en dejlig dybde i klingen.... ***Kr. 4.615,-***

Power Taper Ready – To – Go
Færdige skydehoveder I en kort udgave – Short Cut eller en Distance. Fra Flydende til synke 6/7.
Prøv en Short Cut synke 5/6 eller synke 6/7 i Varde eller Gudenåen og oplev at du fisker der nede hvor fisken står.
Feks: Short Cut # 9/10 Synke 6/7 – 10,1 m
35-36 gram. ..... ***Kr. 550,-***

Sejl ud til gammel-gedden på første klasse...

Maj er geddetid og med Pool 12's pontonbåd kommer du ud til madam grum, lige der hvor hun bor. Du sidder højt og kan kaste frit. Båden er bare skøn at bruge, brug årer til hurtig fremdrift og svømmefødder når du fisker.
Pontonbåd incl. årer: ..... ***Kr. 3200,-***

Rio Mainstream Geddeline
Linen der bærer geddefluen ud på distancen.
WF 7 til WF 9 F ***Kr. 400,-***

Vi sender også postordre

Sportshuset
Godt grej giver gode oplevelser

Åboulevarden 65 · 8700 Horsens
Tlf. 75 62 61 77 · horsens@sportshuset.eu

Besøg vores nye hjemmeside www.Sportshuset.eu